

УДК 338.53:336.225(477)

О. О. ЧУМАКОВА

ПОДАТКОВА ПОЛІТИКА У СФЕРІ ТРАНСФЕРТНОГО ЦІНОУТВОРЕННЯ: ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ І ТОНКА КАПІТАЛІЗАЦІЯ

Удосконалено порядок податкового регулювання трансфертного ціноутворення в Україні на основі застосування показника економічної ефективності та правил тонкої капіталізації, які враховують вимоги Світової організації торгівлі щодо недискримінації оподаткування міжнародних суб'єктів господарювання.

Ключові слова: податкова політика; податкове регулювання; трансфертне ціноутворення; економічна ефективність; тонка капіталізація.

The procedure of transfer pricing tax regulation in Ukraine is improved, that based on economic efficiency indicator and thin capitalization rules which take into account WTO requirements of the international businesses non-discrimination taxation.

Key words: tax policy; tax regulation; transfer pricing; economic efficiency; thin capitalization.

Свідченням посиленої уваги у світі до трансфертного ціноутворення є врахування практики його регулювання в конкретній країні як одного із 34 критеріїв при складанні Світовим банком рейтингу конкурентоспроможності національних податкових систем. Одним з основних кроків чинної Програми економічних реформ на 2010 – 2014 рр. “Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава” [9], визначено вдосконалення законодавства з питань трансфертного ціноутворення з використанням методології Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР). В Указі Президента “Про заходи щодо запобігання непродуктивному відпливу капіталів за межі України” [2] зазначено, що з огляду на нагальну потребу підвищення ефективності діяльності органів виконавчої влади у цій сфері важливим є вдосконалення механізму визначення звичайних цін при експорті та імпорті товарів (послуг). За даними Міністерства доходів і зборів України з-під оподаткування через механізм трансфертного ціноутворення виводиться близько 100 млрд грн щороку, у результаті чого Державний бюджет України неотримувє майже 20 – 25 млрд грн [1]. Ці оцінки узгоджуються з даними Світового фінансового співтовариства [14], згідно з якими щорічний відтік капіталу з України становить близько 9,15 млрд дол., за цим показником Україна займає 17 місце у світі. Суб'єктами використання схем оптимізації податків на основі механізму ціноутворення потенційно можуть бути пов'язані особи, а в умовах інтенсифікації міжнародної податкової конкуренції – транснаціональні корпорації

(ТНК). Діяльність іноземних ТНК набула широкого поширення і в Україні: на сьогодні зареєстровано близько 7362 філій іноземних ТНК. У рейтингу країн світу із найбільшою кількістю філіалів світових ТНК Україна посідає 15 місце [19]. Наведені дані свідчать, що державне регулювання трансфертного ціноутворення є одним з найбільш пріоритетних для України з фіскальної точки зору.

Грунтовні дослідження податкового регулювання трансфертного ціноутворення здійснено в роботах П. Дзюби, М. Макаренко, К. Непесова, Т. Савченко, К. Швабیا та ін. Однак наковцями не приділено достатньо уваги оцінці ефективності податкового регулювання трансфертного ціноутворення, що не дозволяє приймати об'єктивні рішення про необхідність коригування податкової політики в цій сфері. До того ж постійне поглиблення та ускладнення світогосподарських зв'язків створюють нові можливості для застосування платниками податків цінних маніпуляцій з метою заниження податкових платежів. Саме тому актуальним є аналіз передового міжнародного досвіду регулювання трансфертного ціноутворення та його імплементація у вітчизняне податкове законодавство з урахуванням специфіки економічного розвитку України.

Указані вище проблеми зумовлюють мету дослідження, що полягає в удосконаленні порядку податкового регулювання трансфертного ціноутворення на основі застосування показника економічної ефективності та правил тонкої капіталізації.

Наявність фіскального імперативу в Україні стала причиною того, що агрегованим показником результативності податкової політики є обсяг мобілізованих до державної скарбниці податкових платежів [5]. За оцінками Міністерства доходів і зборів [8] прийняття закону “Про трансфертне ціноутворення” [1] забезпечить ефект збільшення обсягів податкових надходжень до державного бюджету України у розмірі 20 млрд грн за три роки, при цьому передбачається, що впровадження і виконання регуляторного акта не потребує додаткових витрат державного та місцевих бюджетів. Однак це не відповідає дійсності, оскільки податковим органам необхідно проводити навчання спеціалістів з трансфертного ціноутворення, адже питання трансфертного ціноутворення потребують високого рівня їх кваліфікації, вносити зміни в програмне забезпечення, формувати бази цін у контрольованих операціях тощо.

При оцінці податкового регулювання трансфертного ціноутворення важливим є врахування сукупності витрат, спрямованих на досягнення ефекту. Тому замість абсолютного показника більш доцільним є розрахунок відносного показника – економічної ефективності податкового регулювання трансфертного ціноутворення, який визначається як відношення ефекту до витрат, що забезпечили його отримання. При цьому, підтримуючи точку зору О. Воронкової [5], слід брати до уваги загальну суму витрат, які включають: кошти, що витрачаються державою на утримання податкової служби, та кошти, які витрачаються платниками податків на виконання податкових зобов'язань.

Економічну ефективність податкового регулювання трансфертного ціноутворення (E_E) пропонується визначати як:

$$\text{Економічна ефективність } (E_E) = \frac{ПН_{\Pi} * K_{\Pi} / 100}{B},$$

де $ПН$ – обсяг додаткових податкових надходжень внаслідок упровадження регулювання трансфертного ціноутворення за оцінками Міністерства доходів і зборів України, грн; K_{Π} – ймовірність виявлення випадків ухилення від сплати податків та неплатежів, %; B – витрати на забезпечення досягнення ефекту податкового регулювання трансфертного ціноутворення, грн.

Якщо $E_E > 1$, то податкове регулювання трансфертного ціноутворення є ефективним. У випадку $E_E \leq 1$ податкове регулювання трансфертного ціноутворення є неефективним.

Розрахунок економічної ефективності податкового регулювання трансфертного ціноутворення за трьома сценаріями (песимістичним, реалістичним, оптимістичним) представлено у таблиці.

Здійшені розрахунки підтверджують високу економічну ефективність податкового регулювання трансфертного ціноутворення, адже потенціал додаткових надходжень до державного бюджету значно перевищує витрати податкових органів і платників податків на адміністрування правил трансфертного ціноутворення. У випадку перевищення витрат на досягнення ефекту, необхідним є перегляд, зміна, скасування або удосконалення застосовуваних заходів податкової політики в сфері трансфертного ціноутворення.

Не менш важливе значення для забезпечення ефективності податкового регулювання трансфертного ціноутворення має діяльність податкових органів щодо контролю за дотриманням правил трансфертного ціноутворення. Тому з метою оцінки ефективності податкового регулювання трансфертного ціноутворення після впровадження запропонованих пропозицій окрім розрахунку показника економічної ефективності доцільно визначати функціональну ефективність податкових органів.

Показниками функціональної ефективності податкових органів з питань трансфертного ціноутворення, зокрема, є такі: відношення кількості платників податків, у яких виявлено відхилення трансфертних цін від ринкових, до кількості суб'єктів господарювання, на яких поширюватиметься контроль за трансфертним ціноутворенням; частота проблем, що виникають при проведенні перевірки відповідності трансфертних цін ринковому рівню; співвідношення перевірок, під час яких було виявлено порушення, до загальної кількості проведених перевірок платників податків, відібраних для перевірки трансфертного ціноутворення; співвідношення результатів розгляду судових справ на користь податкових органів і платників податків; статистика виграшів/програшів податкових органів у суді залежно від застосовуваного методу трансфертного ціноутворення; статистика причин програшів податкових органів у судах.

Розрахунок економічної ефективності податкового регулювання трансфертного ціноутворення

Сценарії	Вихідні дані для розрахунку			E_E	
	PH [8], тис. грн	K_{ii} (відповідно до Стратегічного плану розвитку податкової служби України [12]), %	B (з урахуванням тощо, що, відповідно до досліджень О. Гольдфарба [7], зростання витрат як платників податків, так і податкових органів, пов'язаних з впровадженням податкового регулювання трансфертного ціноутворення може досягати 80%), грн		
			Витрати податкових органів на збір 1 тис. грн податкових надходжень (за даними видатків державного бюджету за програмною класифікацією [4])		Витрати платників податків на виконання податкового зобов'язання у розмірі 1 тис. грн за даними дослідження Міжнародної фінансової корпорації [16]
Песимістичний	6670000	51,7	22,09	39,67	8,4
Реалістичний		60			9,7
Оптимістичний		75			12

Доцільним також є аналіз показників результативності державного регулювання ціноутворення, виокремлених фахівцями Міністерства доходів і зборів [3], таких як: розмір коштів і час, що витратимуться суб'єктами господарювання та податковими органами, пов'язаними з виконанням положень, що регулюють трансфертне ціноутворення; рівень поінформованості суб'єктів господарювання та/або фізичних осіб з основних положень, що регулюють трансфертне ціноутворення; кількість звернень суб'єктів господарювання до органів виконавчої влади, що забезпечують формування та реалізують державну податкову і митну політику, пов'язаних з питаннями трансфертного ціноутворення; кількість заяв великих платників податків та протоколів про укладення договорів про ціноутворення для цілей оподаткування.

Оцінка податкового регулювання трансфертного ціноутворення має проводитися в обов'язковому порядку один раз на рік на рівні Міністерства доходів і зборів України як головного аналітичного центру шляхом розрахунку економічної ефективності, а також комплексу показників ефективності діяльності податкових органів щодо застосування правових норм, які спрямовані на регулювання трансфертного ціноутворення, на підставі наданої територіальними органами Міністерства доходів і зборів (податковими інспекціями) зведеної

статистичної та аналітичної інформації. Це дозволить виявляти нерегульовані чи проблемні моменти, які потребують коригування з метою підвищення ефективності податкового регулювання трансфертного ціноутворення.

У цілому, внесені з 1 вересня зміни у ст. 39 Податкового кодексу України (ПКУ) [11] внаслідок прийняття закону “Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо трансфертного ціноутворення” [1] суттєво наблизили положення податкового законодавства міжнародних стандартів. Так, ст. 39 ПКУ запозичує положення Рекомендацій ОЕСР [15] в частині основного регулюючого правила (ціна визначається “на відстані витягнутої руки”, тобто як ринкова ціна), застосовуваних методів, розрахунку діапазону ринкових цін та рентабельності, а також можливості укладення договорів про ціноутворення. Проте детальний аналіз норм ст. 39 ПКУ [Там же] дозволив виділити їх основні відмінності порівняно з міжнародними стандартами ОЕСР, що стосуються визначення об’єкта регулювання, переліку джерел інформації, які використовуються для визначення ціни в контрольованих операціях, порядку укладення договорів про ціноутворення та регулювання тонкої капіталізації, які останніми роками приділяється особливо багато уваги країнами світу.

Регулювання трансфертного ціноутворення тісно пов’язане з тонкою капіталізацією (thin capitalization). Згідно з Рекомендаціями ОЕСР [15], тонка капіталізація ілюструє ситуацію, коли пов’язана особа-нерезидент надає платнику податків-резиденту позику в розмірі, що істотно перевищує її частку участі в капіталі національної компанії. При цьому високий обсяг боргу є похідним від “пов’язаності” компаній. Оскільки проценти зменшують базу податку на прибуток підприємств, у той час як дивіденди виплачуються з чистого прибутку, боргове фінансування компанії вигідніше за дольове (акціонерне). У результаті істотна частина прибутку компанії, що фінансується за рахунок позикових коштів, виводиться з-під національного оподаткування. З цієї причини податкові органи країни дестимулюють привабливість використання позикового (боргового) фінансування між пов’язаними особами, впроваджуючи правила, які встановлюють обмеження на суму процентів, які можуть бути включені до витрат при розрахунку прибутку для цілей оподаткування.

Сума нарахованих процентів визначається двома основними факторами – процентною ставкою і сумою позики. Якщо безпосереднім об’єктом регулювання при трансфертному ціноутворенні є тільки ціна товару (роботи, послуги) з метою оподаткування, то регулювання тонкої капіталізації здійснюється не стільки щодо ціни позики (процентна ставка), яка може відповідати ринковому рівню, скільки щодо суми позики. У країнах світу [17; 18] застосовуються такі основні законодавчі підходи до визначення максимальної суми нарахованих процентів, що включаються до витрат:

1) загальний порядок регулювання трансфертного ціноутворення – застосування принципу “витягнутої руки” до процентної ставки як ціни позики, а також до визначення суми боргу, яку компанія зможе отримати від непов’язаних осіб;

2) спеціальний порядок через встановлення фіксованого співвідношення (fixed ratio approach), перевагою якого є простота для впровадження і зниження витрат на адміністрування податків. З метою забезпечення чіткості регулювання тонкої капіталізації, країни впроваджують конкретні співвідношення, які приймаються за принцип “втягнутої руки” (об’єктивні ринкові умови):

а) визначення граничного розміру нарахованих процентів за позикою від пов’язаної особи, що включаються до складу витрат, виходячи із встановленого допустимого співвідношення позикового і власного капіталу. Проценти на “надмірну заборгованість”, тобто суму боргу, що перевищує у співвідношення власного капіталу до позикового, не включаються до витрат для цілей оподаткування. Це співвідношення, порушення якого є підставою для відмови у праві на включення до витрат відповідних процентів, різне серед країн світу: у пропорції 2 до 1 в Аргентині та Канаді, 4 до 1 в Данії, 3 до 1 в Нідерландах, Японії та Росії, 1,5 до 1 у Франції та США [10; 17; 18], при цьому проценти, що перевищують це співвідношення, визнаються дивідендами (Росія);

б) визначення граничної величини процентів, яку може бути включено до витрат, на основі співвідношення суми нарахованих відсотків та іншої змінної – оподаткованого прибутку або показника ЕВІТДА: 25 % від ЕВІТДА (Франція), 30 % від ЕВІТДА (Німеччина, Італія), 50 % від оподаткованого прибутку (США).

У зарубіжних країнах (США, Франція та ін.) застосовується одночасно кілька підходів до регулювання тонкої капіталізації.

Пунктом 141.2 ст. 141 ПКУ [11] закріплено обмеження на вирахування процентів для платника податку 50 % та більше відсотків статутного фонду якого перебуває у власності або управлінні нерезидента (нерезидентів). Встановлення величини володіння статутним фондом на рівні 50 % і більше не охоплює всіх пов’язаних осіб, оскільки у пп. 14.1.159 п. 14.1 ст. 14 ПКУ [11] пов’язаними визнаються особи у разі якщо одна з таких осіб безпосередньо та/або опосередковано (через пов’язаних осіб) володіє корпоративними правами юридичної особи у розмірі 20 % і більше. До того ж перенесення процентів, не віднесених до складу витрат виробництва (обігу), протягом звітного періоду на результати майбутніх податкових періодів, не відповідає міжнародній практиці регулювання тонкої капіталізації, оскільки не перешкоджатиме зменшенню податкової бази за рахунок залучення позикових коштів, оскільки відсотки, що виплачуються за тимчасове користування наданими капіталом будуть визнаватися витратами, що зменшують оподатковувану базу в майбутніх періодах. Спеціальний порядок проти маніпулювання розміром торгового зобов’язання в Україні не встановлено.

Як справедливо зазначає К. Непесов [10], законодавець регламентує відносини з оподаткування в умовах трансфертного ціноутворення та тонкої капіталізації у відриві один від одного, а не в системному та концептуальному взаємозв’язку, як цього вимагають принципи ефективного податкового регулювання. Проблема тонкої капіталізації повинна вирішуватися перш за все через регулювання суми позики між пов’язаними кредитором і українським боржником. Це обумовлює

необхідність впровадження спеціального порядку: граничний розмір нарахованих процентів за позикою від пов'язаної особи, що включаються до складу витрат, доцільно визначати виходячи із встановленого співвідношення з оподатковуваним прибутком за умови перевищення позикового капіталу над власним, що відповідає міжнародній практиці. Коли відношення боргу до власного капіталу корпорації перевищує встановлений показник, то частина процентних витрат, яка перевищує певний відсоток від оподаткованого доходу, не включається у витрати. Таким чином, обидві умови повинні бути виконані, перш ніж обмежується включення нарахованих процентів до складу витрат.

Важливо зазначити, що визначення граничної суми процентів, що включаються до витрат, без прив'язки до встановленого співвідношенням позикового і власного капіталу суперечить принципу недискримінації оподаткування міжнародних суб'єктів господарювання відповідно до правил Світової організації торгівлі (СОТ) [6]. Включення умови відношення заборгованості до власного капіталу припускає, що, зважаючи на різноманіття факторів зіставності умов контрольованої операції з ринковими, однозначно встановлене в національному законодавстві співвідношення позикового до власного капіталу і є ринковим, тобто передбачається, що в нормальних ринкових умовах непов'язаний кредитор не надаватиме позику, в результаті якої загальний розмір боргу перевищить власний капітал позичальника. Недотримання встановленого співвідношення свідчатиме про “неринковість” відносин між пов'язаними нерезидентом-кредитором і резидентом-боржником, а тому обмеження на включення процентів до складу витрат не може розглядатися як невинуватене обмеження корпоративних прав нерезидентів.

Узгодженого міжнародного стандарту для розробки співвідношення між позиковим і власним капіталом не існує. Для оцінки рівня фінансової стійкості серед інших показників використовують коефіцієнт фінансування, який розраховується як співвідношення залучених та власних коштів і характеризує залежність підприємства від залучених коштів. Зростання цього показника в динаміці свідчить про посилення залежності від зовнішніх інвесторів і кредиторів, тобто про зниження фінансової стійкості, і навпаки. Його нормативне значення, згідно з наказом Міністерства фінансів України та Фонду державного майна “Про затвердження Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації” [12] встановлене на рівні <1. Зокрема, відношення зовнішнього боргу банківського сектору України до статутного капіталу банків у 2012 р. складає 0,985, що свідчить про зниження фінансової стійкості.

Отже, витрати на сплату процентів на користь пов'язаних осіб-нерезидентів пропонується визначати, як:

$$\text{Якщо } \frac{\text{Залучений капітал пов'язаної особи – нерезидента}}{\text{Власний капітал платника податку – резидента} * \text{ДВ}} \geq 1,$$

$$\text{то } B_{II} = D_{II} + 0,5 * (D - D_{II} - B),$$

де DV – доля участі пов'язаної особи в статутному капіталі організації;
 B_{II} – витрати на сплату процентів, грн; D_{II} – доходи у вигляді процентів від розміщення власних активів, грн; D – доходи платника податків від усіх видів діяльності, грн; B – витрати платника податків звітного періоду, грн.

Підсумовуючи викладене, слід зазначити, що удосконалення порядку податкового регулювання трансфертного ціноутворення має забезпечуватися на основі застосування показника економічної ефективності, що, на відміну від застосовуваного в практиці податкового контролю абсолютного показника додаткового обсягу податкових надходжень, враховує також витрати, спрямовані на досягнення ефекту та ймовірність виявлення випадків ухилення від сплати податків і неплатежів, а також правил тонкої капіталізації, особливості яких є визначення витрат платника податку в разі сплати процентів за борговими зобов'язаннями нерезиденту – пов'язаній особі, виходячи із співвідношення боргового та власного капіталу, що дозволить уникнути дискримінації нерезидентів і відповідатиме вимогам СОТ. Положення пункту 141.1.2 ПКУ пропонується викласти в такій редакції: якщо сума заборгованості пов'язаній особі-нерезиденту перевищує величину безпосереднього та/або опосередкованого (через пов'язаних осіб) володіння корпоративними правами цієї пов'язаної особи-нерезидента у статутному фонді платника податку-резидента, то віднесення до складу витрат нарахованих процентів за кредитами, позиками та іншими борговими зобов'язаннями на користь пов'язаної особи – нерезидента дозволяється в сумі, що не перевищує суму доходів такого платника податку, отриману протягом звітного періоду у вигляді процентів від розміщення власних активів, збільшену на суму, що дорівнює 50 % оподаткованого прибутку звітного періоду, без урахування суми таких отриманих процентів”. Перспективою подальших досліджень у даному напрямі є підвищення якості положень податкового законодавства, спрямованих на регулювання трансфертного ціноутворення, шляхом їх уточнення і редакційного доопрацювання та усунення протиріч з іншими нормативно-правовими актами.

Література:

1. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо трансфертного ціноутворення : Закон України від 04.07.2013 р. № 408-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/408-18/print1371479257466566>.
2. Про заходи щодо запобігання непродуктивному впливу капіталів за межі України : Указ Президента України від 17.03.2007 р. № 216/2007 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/n0001525-07>.
3. Аналіз впливу регуляторного акта до проекту Закону України “Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо трансфертного

ціноутворення” [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://minrd.gov.ua/data/material/000/022/81648/1.doc>.

4. Виконання Державного бюджету // За даними Державної Казначейської служби України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=146477>.

5. *Воронкова О. М.* Міжнародний досвід оцінювання ефективності податкового адміністрування та його значення для України / О. М. Воронкова // Наука й економіка. – 2011. – Вип. 3 (23). – С. 12–18.

6. Генеральна угода з тарифів і торгівлі від 15.04.1994 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_264/page.

7. *Гольдфарб А. Г.* Обоснование введения системы трансфертного ценообразования на предприятии / А. Г. Гольдфарб, А. А. Корыстова // Коммунальное хозяйство городов. – 2007. – № 77. – С. 438–443.

8. Законопроект про трансфертне ціноутворення дозволить залучити до бюджету до 20 млрд грн за три роки // Вісник податкової служби України. Офіційне видання Міністерства доходів і зборів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.visnuk.com.ua/ua/news/id/330>.

9. Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава : Програма економічних реформ на 2010–2014 рр. від 02.06.2010 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/file/docs/5/d325760.pdf>.

10. *Ненесов К. А.* Налоговые аспекты трансфертного ценообразования: сравнительный анализ опыта России и зарубежных стран / К. А. Ненесов. – М. : Волтерс Клувер, 2007. – 233 с.

11. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

12. Про затвердження Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації : Наказ Міністерства фінансів України та Фонду державного майна від 26.01.2001 р. № 49/121 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0121-01>.

13. Стратегічний план розвитку державної податкової служби України на період до 2013 р. / Угода про позику (Проект “Модернізація державної податкової служби України – 1”) між Україною та Міжнародним банком реконструкції та розвитку № 4698-UA від 04.09.2003 р. (ратифіковано Законом України від 20.11.2003 р. № 1317-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://minrd.gov.ua/modernizatsiya-dps-ukraini/arkchiv/proekt—modernizatsiya-derj>.

14. Illicit Financial Flows from Developing Countries: 2000 – 2009 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.gfintegrity.org/storage/gfip/documents/reports/IFF2010/gfi_iff_update_report-web.pdf.

15. OECD Transfer Pricing Guidelines for Multinational Enterprises and Tax Administrations. 22 July 2010. – 375 p.

16. The Costs of Tax Compliance in Ukraine [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www1.ifc.org/wps/wcm/connect/725f0b804b5f7ae59f06bf6eac26e1c2/UTCCS_eng.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=725f0b804b5f7ae59f06bf6eac26e1c2.

17. Thin Capitalization and Interest Deduction Rules: A Worldwide Survey / Stuart Webber // Tax Notes International. – 2010. – Vol. 60. – № 9. – P. 683–708.

18. Thin capitalisation legislation: a background paper for country tax administrations [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.oecd.org/ctp/tax-global/5.%20Thin_Capitalization_Background.pdf.

19. Transnational corporations. Affiliates (most recent) by country [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nationmaster.com/graph/eco_tra_cor_aff-economy-transnational-corporations-affiliates.

Надійшла до редколегії 10.09.2013 р.